3. GAIA
GLOBALIZAZIOA ETA GARAPENA

Gizarte Langintzarako Ekonomia

3.1. GLOBALIZAZIOA ETA POST-GLOBALIZAZIOA

3.1. GLOBALIZAZIOA ETA POST-GLOBALIZAZIOA

BIGARREN MUNDU-GERRATIK AURRERA, HIRU GARAPEN-FASE:

- GERRA OSTEKOA (1945-80)

- GARAI (NEO)LIBERALA / GLOBALIZAZIOA (1980-2008)

- POST-GLOBALIZAZIOA (2008-2020)

UPV / E.H.U.

GERRA OSTEKOA (1945-80)

- Hazkunde maila altua

- Kapital eta Lanaren artean garapen orekatua

- Sindikatu indartsuak

- Sektore Publiko Enpresariala indartsua

- Ongizate-Estatua eraikitzen da

- Gerra-Hotzaren Testuingurua

(NEO)LIBERALISMOA / GLOBALIZAZIOA (1980-2008)

- 70gn. URTEEN KRISIAREN OSTEKO ERREAKZIOA

- GERRA OSTEKO EREDUA ZALANTZETAN JARRI

- (NEO)LIBERALISMOA

- GLOBALIZAZIOA

Zer da globalizazioa?

➔ Globalizazio hitzak, nazioarte mailan enpresa eta estatuen arteko interdependentzia eta harreman ekonomiko hazkorren berri eman nahi du. Harreman horiek, ondasun, zerbitzu eta ekoizpen faktoreen mundu mailako merkatu bakar baten osaerara garamatzatela ematen du.

➔ Mezu ofiziala: “Guztiek aprobetxa ditzaketen erronka eta aukera anitzen irekiera suposatzen du, baldin eta egoera berrira egokitzen asmatzen badute”.

➔ Aurkakoak: Globalizazioaren aurkako mugimenduak / Trump / Brexit-a / Herrialde emerjenteak?

Globalizazioa eta merkataritza eta finantza-harremanak

➔ Nazioarteko merkatal erlazioen hazkuntzan oinarritzen da, urtean %7, ekoizpen hazkuntza tasak baxuagoak diren bitartean. Hau, neurri batean ETN-ei zor zaie.

➔ Kapital eta finantza mugimenduen bizkortzea eragiten du are proportzio haundiago batetan. Honek egonkortasun ekonomikoa kolokan jartzen du.

GLOBALIZAZIOAREN ERAGILE ETA PROTAGONISTAK

PRIBATUAK

- **Enpresa transnazionalak (ETN)**

-PUBLIKOAK

- **Mundu Merkataritza Erakundea (OMC)**
- **Nazioarteko Moneta Funtsa (FMI)**
- **Munduko Bankua (BM)**
- **Estatuak, gobernuak eta instituzioak**

-NAZIOARTEKO MERKATARITZA HITZARMENAK

-TTIP, CETA…

GLOBALIZAZIOAREN SORRERA

➔ **globalizazioa** egungo hazkunde ekonomiko kapitalistaren etapa bat da, eta orain dela 40 urte inguru hasi zen**:**

- 80ko hamarkadaren hasieran hasi zen kontzeptua erabiltzen, 70ko hamarkadaren amaierako urteen aldean izandako aldaketa estrukturalak adierazteko

- Sobiet Batasunaren porrotak globalizazioaren hedapena erraztu zuen, baina ez zen izan globalizazioaren jatorria

- aurrerakuntza teknologikoak errazten du; hala ere, teknologia berriak ez dira globalizazioaren jatorria, eta teknologiek ez dute globalizazioaren nondik norakoak zehazten.

MUNDU MAILAKO MERKATUAK

➔ globalizazioak **mundu mailako merkatuaren sorrera dakar** hainbat oztopok banatutako merkatu nazionaletatik abiatuta:

- Integrazio ekonomikoaren bitartez, ***nazio-arteko*** harremanetatik mundu mailako merkatu bakarrerako bidea egiten da

- **liberalizazioak, hots, oztopo babesleen desagerpenak, bultzatzen du globalizazioa**; globalizazioa ez da fenomeno naturala, giza-erabakia baizik

GLOBALIZAZIOAREN FUNTSEZKO HIRU ESPARRUAK

Ondasun-merkataritza
Kapital-fluxuak
Pertsonen mugimenduak

GLOBALIZAZIOA ZALANTZAN

➔ 2007: FINANTZA-KRISIAREN LEHERKETA

➔ FINANTZA-GLOBALIZAZIOAREN GAINBEHERA:

… ENPRESA ETA BANKUEN PORROT OROKORRAK atzerrian dituzten finantza-inbertsioen ondorioz

… ARRISKUAREN IKUSPEGIAREN GALERA NABARIA

➔ MERKATARITZA-GLOBALIZAZIOAREN GAINBEHERA:

- EUROPAKO PERIFERIA ETA AEB-REN EGITURA PRODUKTIBOAREN HONDATZEA
- TXINA ETA ALEMANIAREN GARAPEN EREDUEN AURKAKO KRITIKAK. (ESPORTAZIOEI LOTUEGIAK IZATEAGATIK)
- 2016: DONALD TRUMP / TXINAREKIKO MERKATARITZA-NEGOZIAZIOAK / BREXIT …

GLOBALIZAZIOA ETA (NEO)LIBERALISMOA

➔ **1980tik, politika ekonomikoaren aldaketa ⇒ neoliberalismoa (Kostu sozial eta laboralak murrizteko asmoa)**

➔ **diskurtso (neo)liberala eta bere helburua:**

- merkatu askeak: estatu gutxiago eta merkatu gehiago
- aurrekontu publikoen oreka da helburu; zergak apaldu edo mantendu
- **egitasmo neoliberalaren benetako helburua (ez onartua): mozkinak eta irabazi-tasa handitu**
- desoreka soziala apropos bilatzen da, ez da nahigabe sortutako kaltea

GLOBALIZAZIOA ETA (NEO)LIBERALISMOA

- Hayek (1944): diskurtso neoliberalaren oinarriak, ekitatearen aurkakoa, merkatu libreari eraginkortasuna ez kentzeko

-1973an, petrolio-krisialdiarekin, keynesianismoak ez du arrakastarik eta zalantzan jartzen da ⇨neoliberalismoa sendotzen da

-70eko hamarkadaren bukaeran eta 80ko hasieran Thatcher, Reagan… eta ondorengo urteetan gobernu gehienek (haien kolorea edozein izanda ere)

- aurrekontu publikoetan oreka lortzeko, **gastu publikoa txikitu nahi du (neo)liberalismoak** (%, G/BPG) **eta**, orokorrago, estatuaren parte-hartzea mugatu
- **gizarteak kontrako mugimenduak sortzen ditu**, bereziki gastu sozialari lotutakoan

⇒ krisialdi-larrialdi egoerak erabiltzen dira murrizketak gauzatzeko

Gastu Publikoa BPGaren portzentaje gisa, 1960-2009

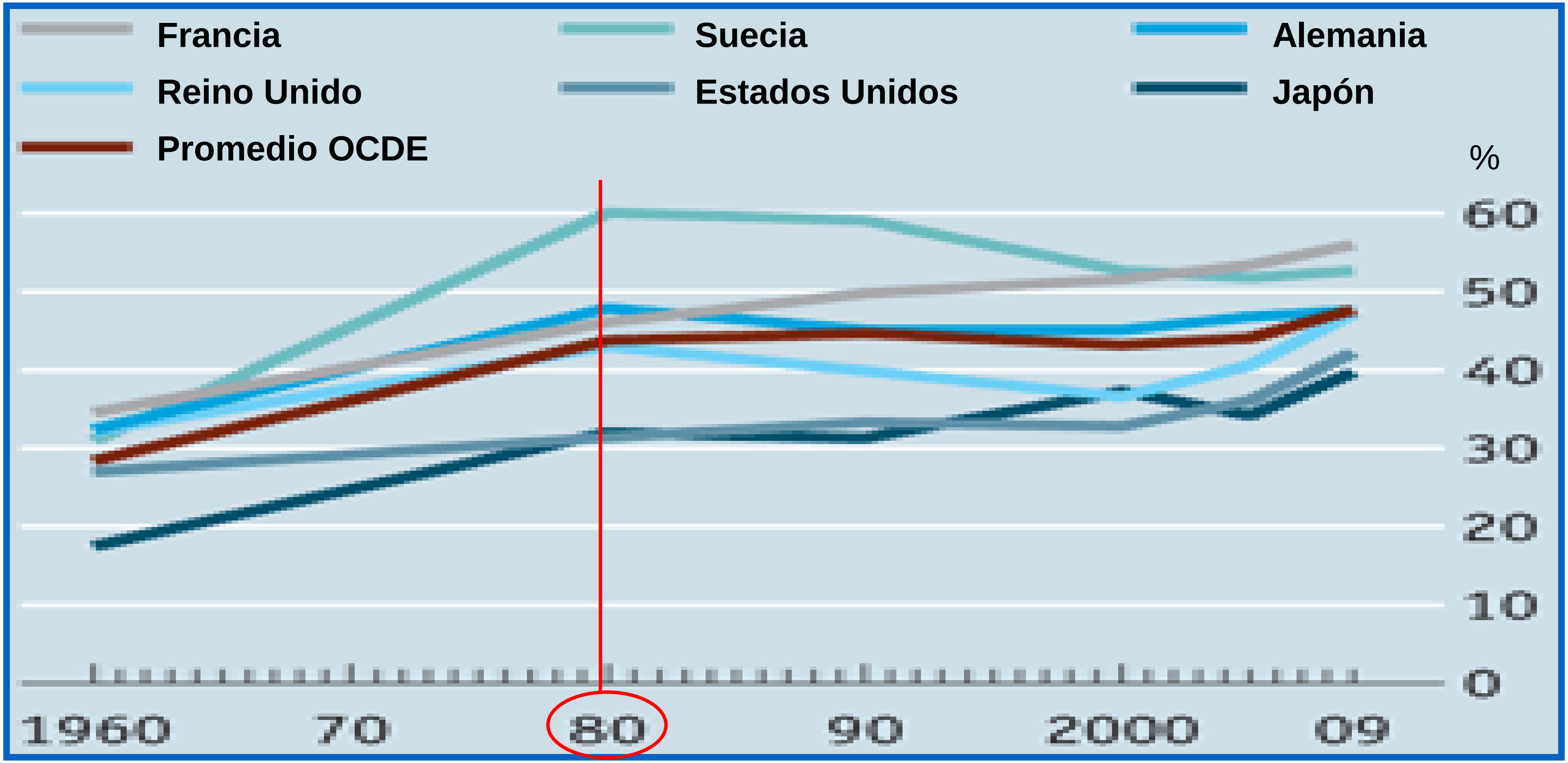

Fuente: *The Economist*, 17-3-2011

➔ **zerga-bilketa osoa mantendu edo murriztu eta zerga-sistemaren progresibotasuna apaldu nahi du (neo)liberalismoak:** zeharkako zergak gehitu (BEZa, zerga bereziak) eta zerga zuzenak apaldu (errenta, sozietate z., ondare z. etab.)

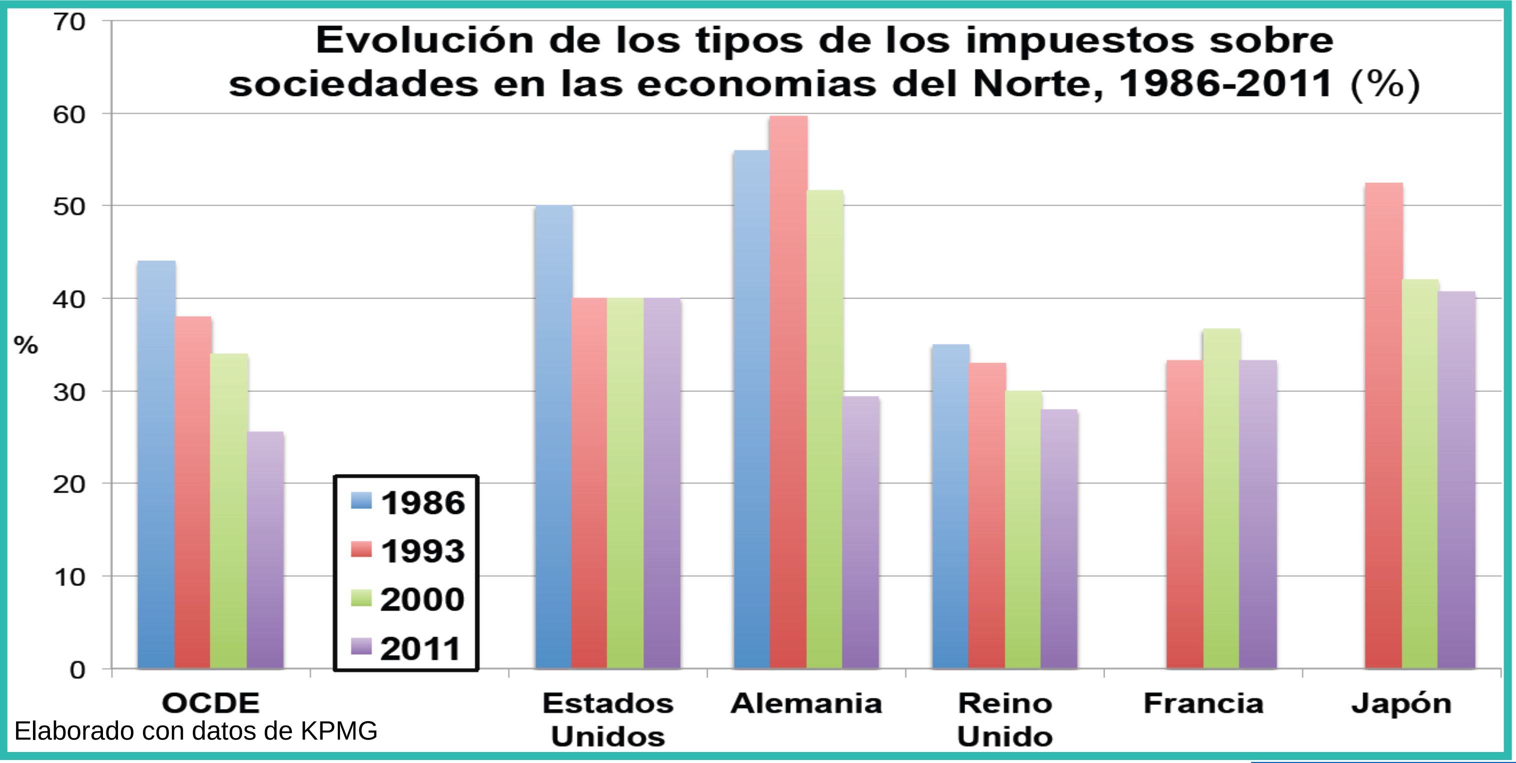

➔ 80ko hamarkadatik, **enpresek ordaindu beharreko zergen portzentaiak txikitzen** ari dira Iparraldean eta gainerako herrialdeetan

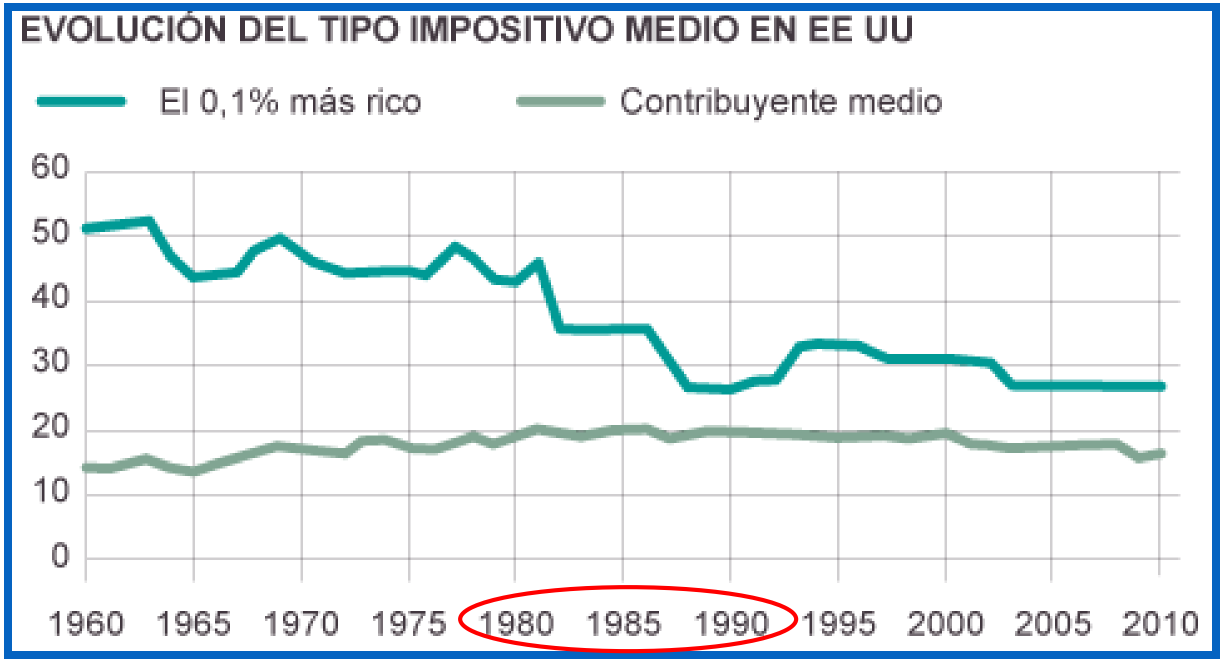

➔ politika fiskal horren ondorioz:

- enpresen mozkinak handitzen dira
- errentaren banaketan desorekak handitzen dira
- krisialdiak gertatzean, eta sarrera publikoak txikitzean, **estatuek defizita kontrolatzeko gastu publikoa murriztu behar dute**

GLOBALIZAZIO (NEO)LIBERALAREN EMAITZAK

Iparraldean mozkinen errekuperazioa, eta desoreka handiagoak; ekonomiaren finantziarizazioa, hazkunde txikiagoa, krisialdia eta zor handiagoa;

- Hegoaldean, arrakasta handi batzuk (Txina…), baina desoreka eta pobreziak diraue

1) Iparraldean, mozkinen errekuperazioa eta desoreka handiagoak

➔ lanaren erренten portzentaia BPGan nabari txikitu da 80ko hamarkadatik, neurri handi batean lan-merkatuaren “malgutasun” neurrien ondorioz (prekarizazioa)

⇒ errentaren banaketa desorekatuagoa

⇒ enpresen mozkinen gorakada (↑ irabazi-tasa)

2) finantzarizazioa, desenplegua eta krisialdia

➔ 80ko hamarkadatik aurrera ekonomiaren finantzarizazioa= mozkinak finantza-merkatuetara zuzentzen dira, produzkio-inbertsiora (kapital eraketa gordina) baino neurri handiagoan ⇒ finantza-mundua benetako ekonomia baino gehiago handitzen da

➔ espekulazio-burbuilak ⇒ finantza-krisiak, eta batzuetan horien ondoren krisialdia

➔ lanaren errenten portzentaia BPGan nabari txikitu da 80ko hamarkadatik, neurri handi batean lan-merkatuaren “malgutasun” neurrien ondorioz (prekarizazioa)

⇒ errentaren banaketa desorekatuagoa
⇒ enpresen mozkinen gorakada (↑ irabazi-tasa)

Lanaren errentek BPG-n duten parte-hartzea, 1970-2017 (%)

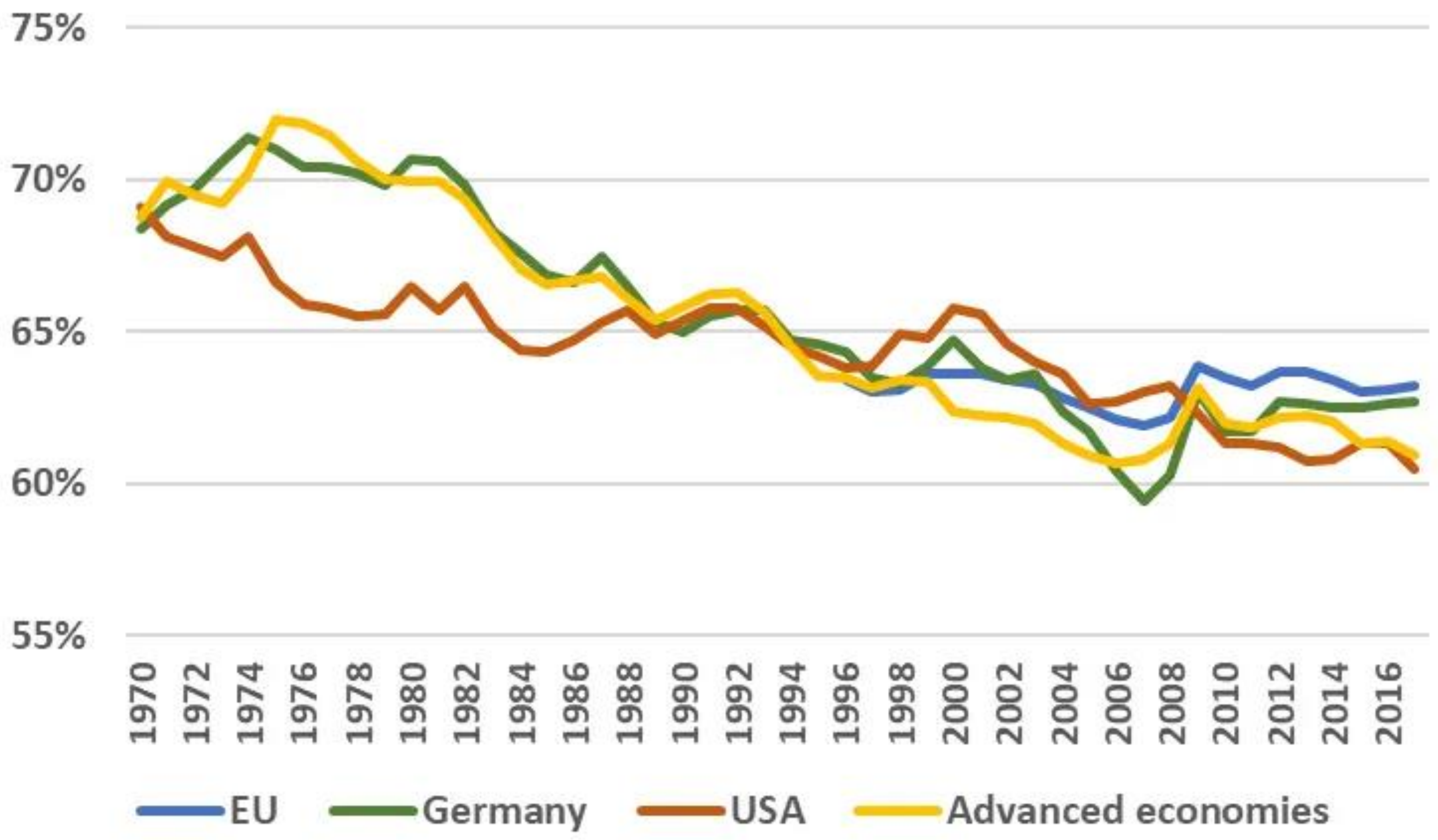

Fuente: THOMAS CARLEN

LANAREN ERRENTEN PISUA GALTZEAREN BALIZKO ARRAZOIAK:

➔INFORME MCKINSEY:

- CRECIENTE INTENSIDAD DEL CAPITAL
- CRECIENTE INTEGRACIÓN / CONSOLIDACION EMPRESARIAL
- IMPACTO DE LA RELACION DE FUERZAS ENTRE EMPRESARIOS Y TRABAJADORES

➔ OTRAS RAZONES: EXCEPCIONALIDAD DEL PERIODO 1920 – 1980

- DOS GUERRAS MUNDIALES
- LA EMULACION CAPITALISMO-SOCIALISMO
- IMPACTO DE LA REVOLUCIÓN ENERGÉTICA (Gas, petróleo, electricidad)

HIPOTESI KEZKAGARRI BAT

⇒ BENETAKO SALBUESPENA, BEHARBADA, EZ DA (NEO)LIBERALISMOA IZAN, 1920 ETA 1970 ARTEAN SENDOTUTAKO EREDU SOZIALA BAIZIK

LANA ETA KAPITALA NAZIO-ERRENTAREN BANAKETAN

BRITANIA HANDIA 1770-2010

HIPOTESI KEZKAGARRI BAT

⇒ BENETAKO SALBUESPENA, BEHARBADA, EZ DA (NEO)LIBERALISMOA IZAN, 1920 ETA 1970 ARTEAN SENDOTUTAKO EREDU SOZIALA BAIZIK

KAPITALAREN IRABAZI-TASAK

BRITANIA HANDIA 1770-2010

HIPOTESI KEZKAGARRI BAT

⇒ 1920-80 URTEAK SALBUESPENA IZATEAREN BALIZKO AZALPENAK

1. **SOBIET BATASUNAREN MEHATXUA**

2. **BI MUNDU GERRAREN ERAGINA**

3. **ENERGIA-IRAULTZAREN ERAGINA: PETROLIOA, GAS ETA ELEKTRIZITATEA**

➔ herrialde barneko errenta-banaketan dauden desorekak etengabe handitu ziren OCDE/ELGAko herrialde gehienetan

➔ aberatsen den populazioaren %1aren partaidetza aberastasun nazionalean handitu egin da, batez ere herrialde anglo-saxoietan eta, neurri txikiagoan, herrialde nordikoetan

%1 aberatsenen partaidetza, portzentajean, Nazio Errentan (zergak ordaindu aurretik), 1990-2007

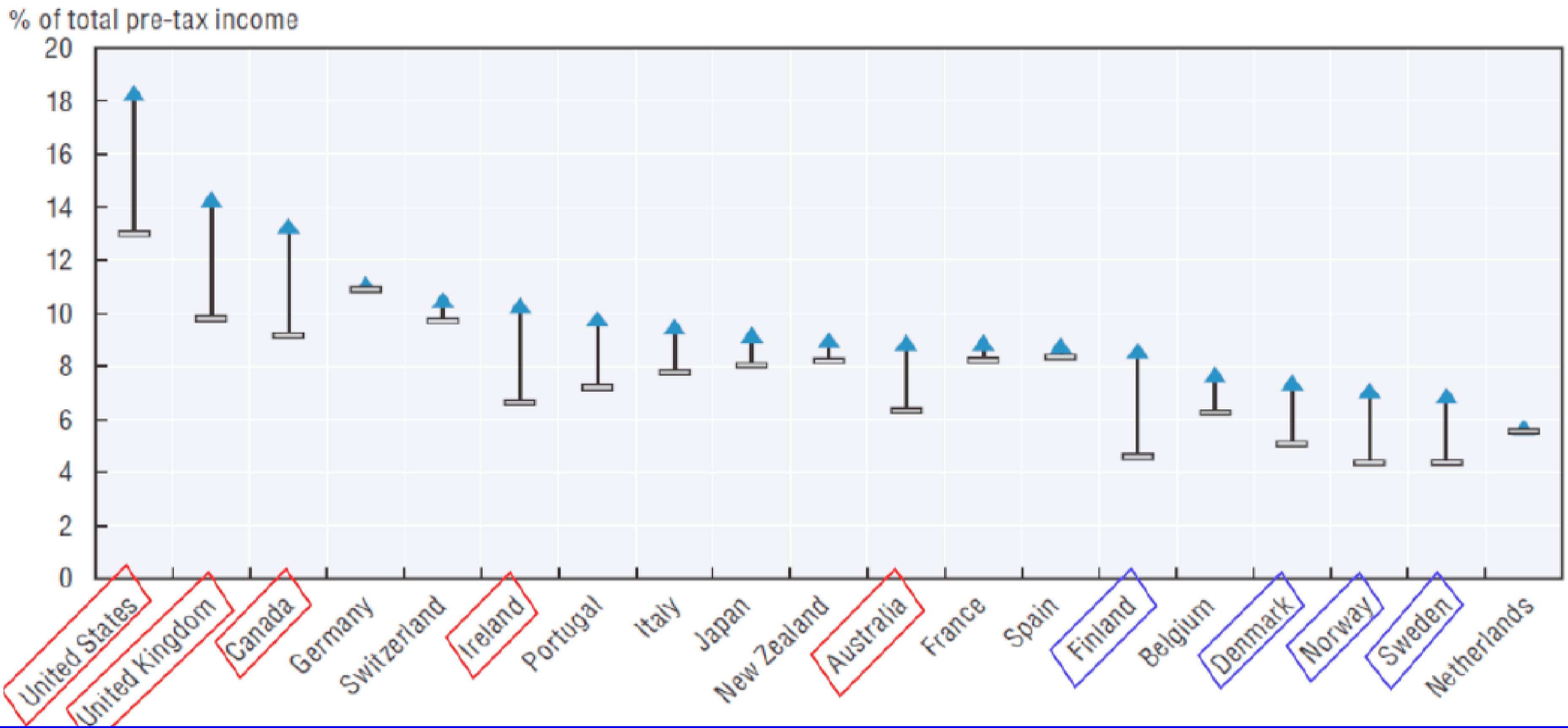

* Iturria: OCDE, *Divided We Stand. Why Inequality Keeps Risisng.* Paris, 2011

➔ liberalizazioaren eta desarautzearen ondorioz finantza-merkatuetan eragiketa gehienak espekulazio helburuekin egiten dira ⇒ finantza-krisialdiak errepikatu egiten dira, eta horietariko batzuek krisialdi ekonomiko sakonak sortzen dituzte:

- II. Mundu Gerra ondorengo hazkunde ekonomikoan (1945-73) krisialdi larri bakarra izan zen, keynestar partehartzeak ziklo ekonomikoak leuntzen baitzituen

- 80ko hamarkadatik, ordea, politika neoliberalek ziklo ekonomikoen eraginak agerian utzi ditu ⇒ Iparraldean 4 krisialdi larri, oraingoa = *depresio handia*

BPGaren urteko hazkunde-tasa (%), 1970-2010

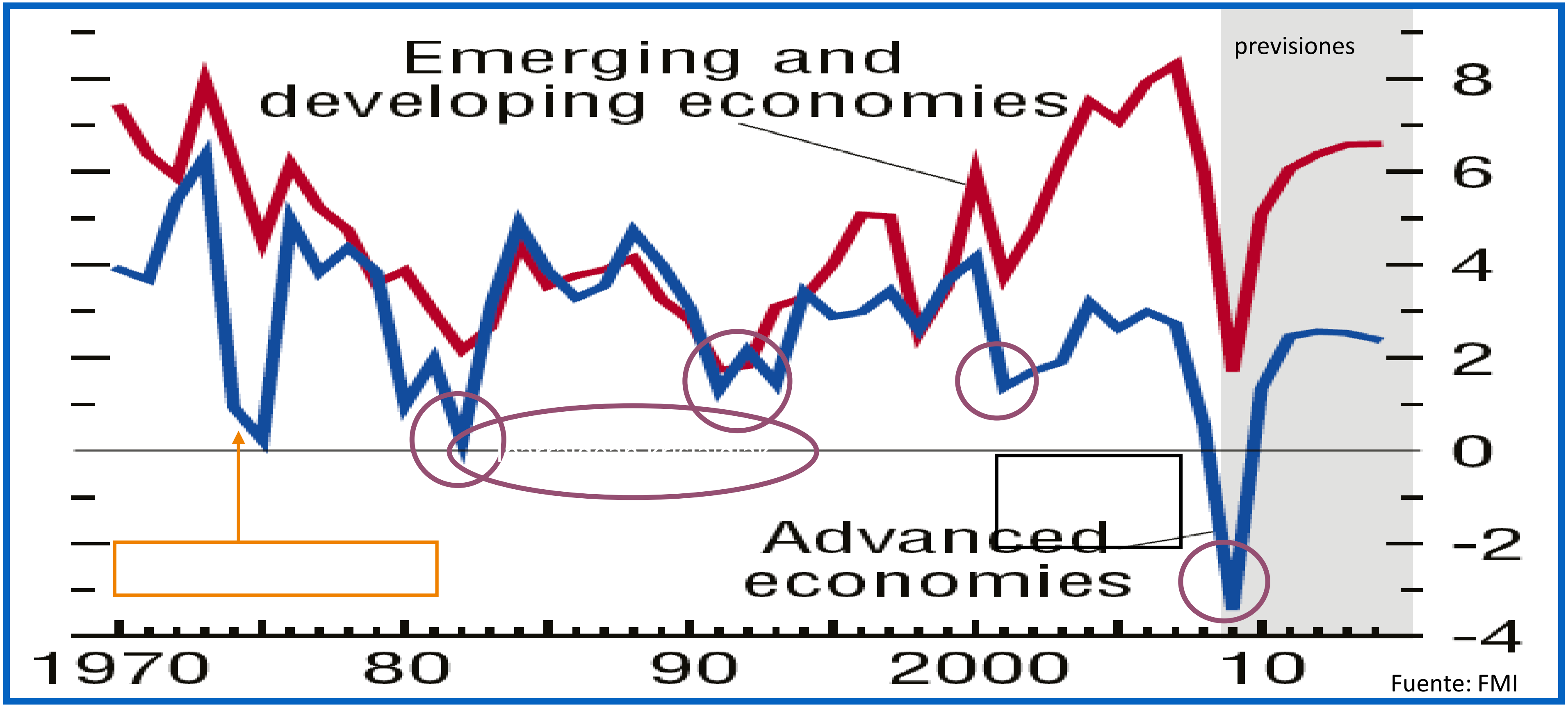

FINANTZARIZAZIOA + GAIN-ZORPETZEA

➔ munduko kapital-merkatuen aktiboak 12 bilioi dolarretik (1980an) 194 bilioi dolarera pasatu ziren (2007) $\Rightarrow$ x 16,2 aldiz

➔ 1980-2007 tartean, munduko BPGa x 5,6 aldiz

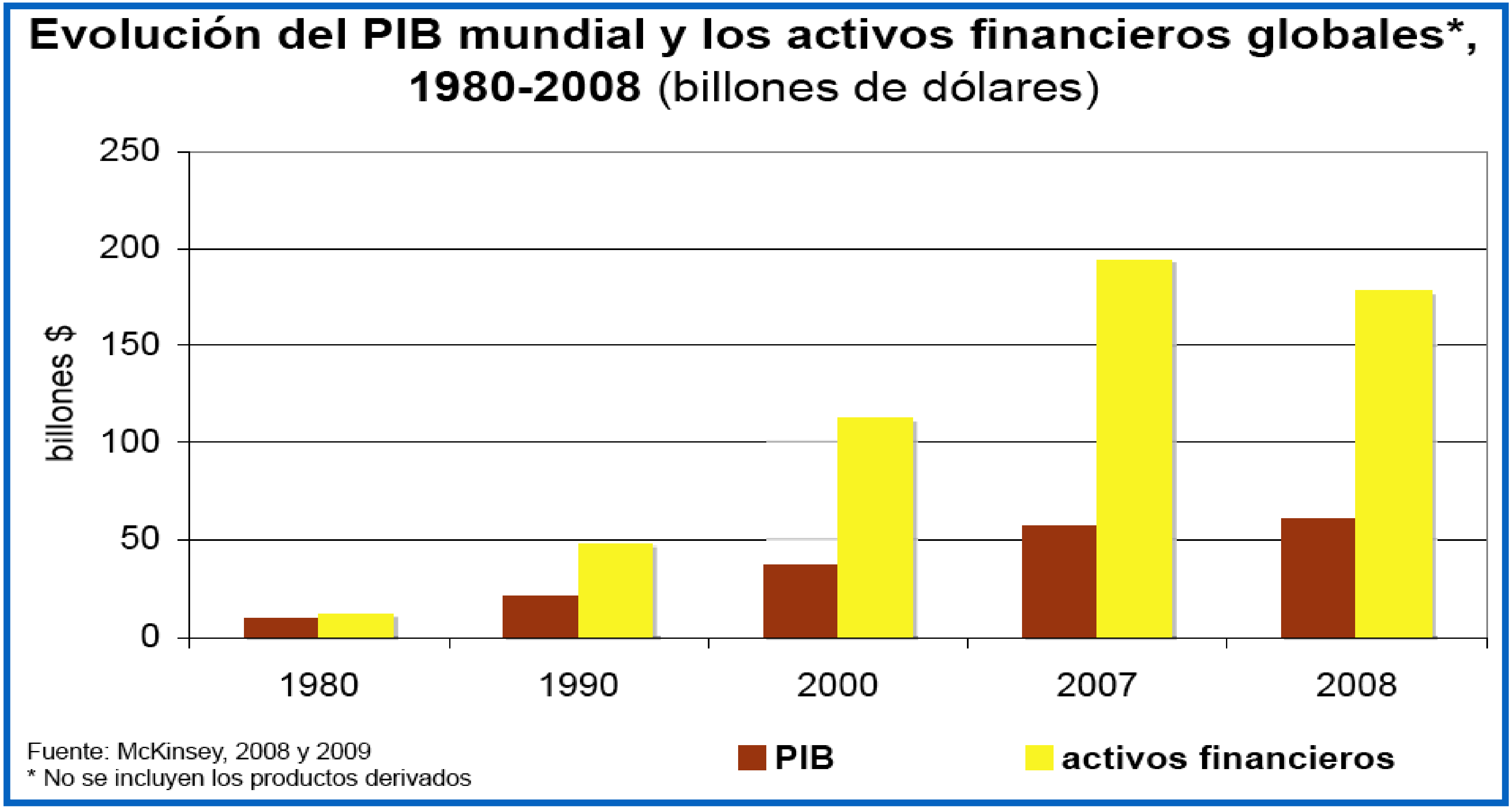

➔ Azken 40 urteetan, muturreko pobrezia nabari murriztu da zenbakietan (1.900 milioi 1990ean eta 650 milioi 2018an) eta biztanleriaren ehunekotan (%52tik %26ra)

➔ **Txina da batez ere arrakasta horren jatorria**, 850 milioi lagun atera du muturreko pobrezia-egoeratik.

➔ Hegoaldeko beste herrialde batzutan (Afrikan batez ere) handitu egin da muturreko pobrezia. Hemendik Aurrera, Indian murriztuko da batez ere.

The number of people in extreme poverty – including projections to 2030

Extreme poverty is defined by the 'international poverty line' as living on less than $1.90/day. This is measured by adjusting for price changes over time and for price differences between countries (PPP adjustment). From 2015 to 2030 the World Bank's projections are shown.

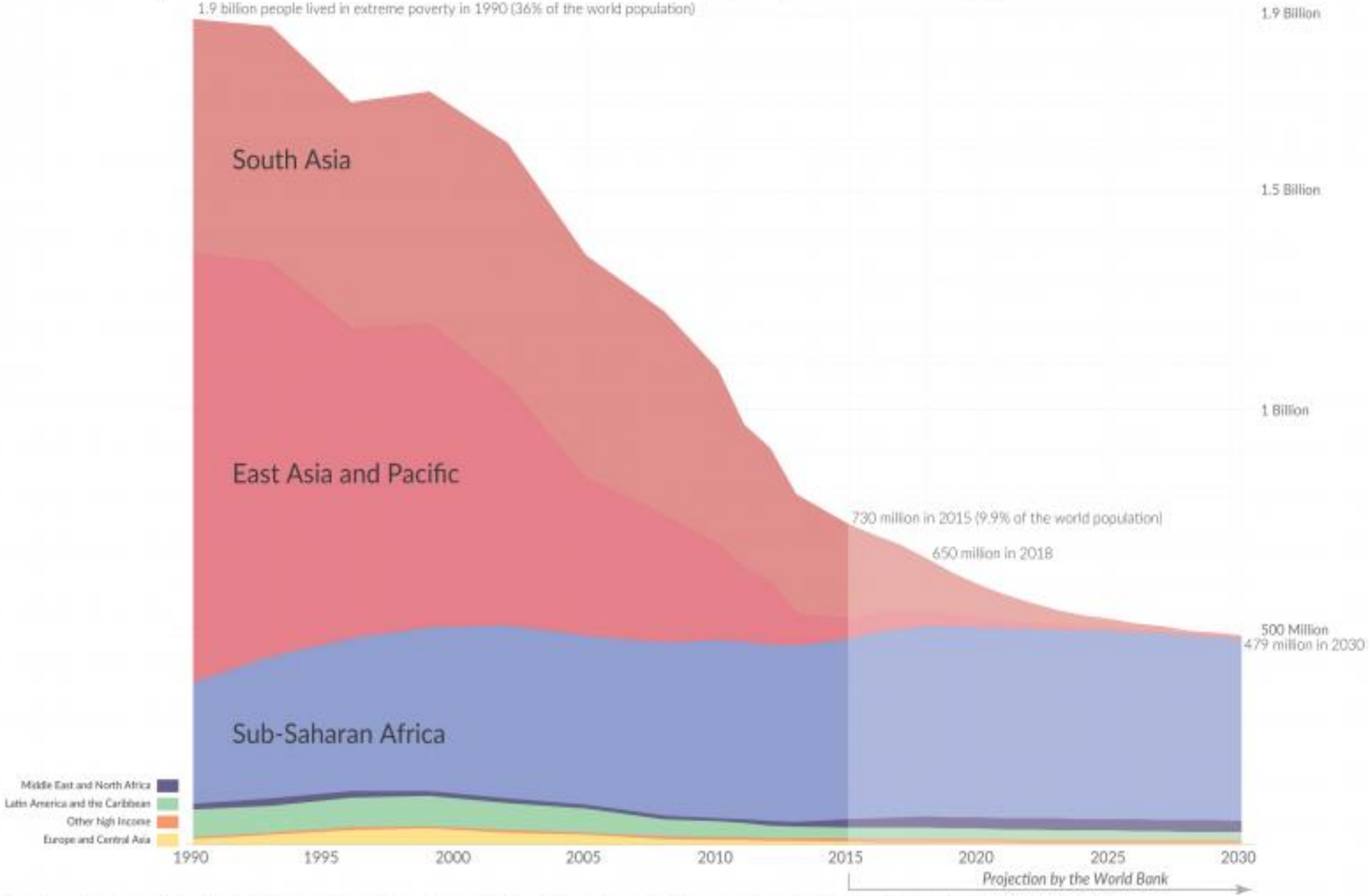

Data source: World Bank data from 1990 to 2015. The projections from 2015 to 2030 are published in the World Bank report *Poverty and Shared Prosperity 2018*.
This is a visualization from OurWorldinData.org, where you find data and research on how the world is changing.
Licensed under CC-BY by the author Max Roser.

POST-GLOBALIZAZIOA (2008-2020)

- Globalizazioaren geldotze edo amaiera
- Gain-zorpetzearen geldotzea
- Mundu multipolar baterantz
- Herrialde emerjenteen erronka
- Txinaren erronka
- Europaren erronka

MERKATARITZA-GLOBALIZAZIOAREN GELDOTZE EDO AMAIERA

Exportaciones globales como producto del PIB

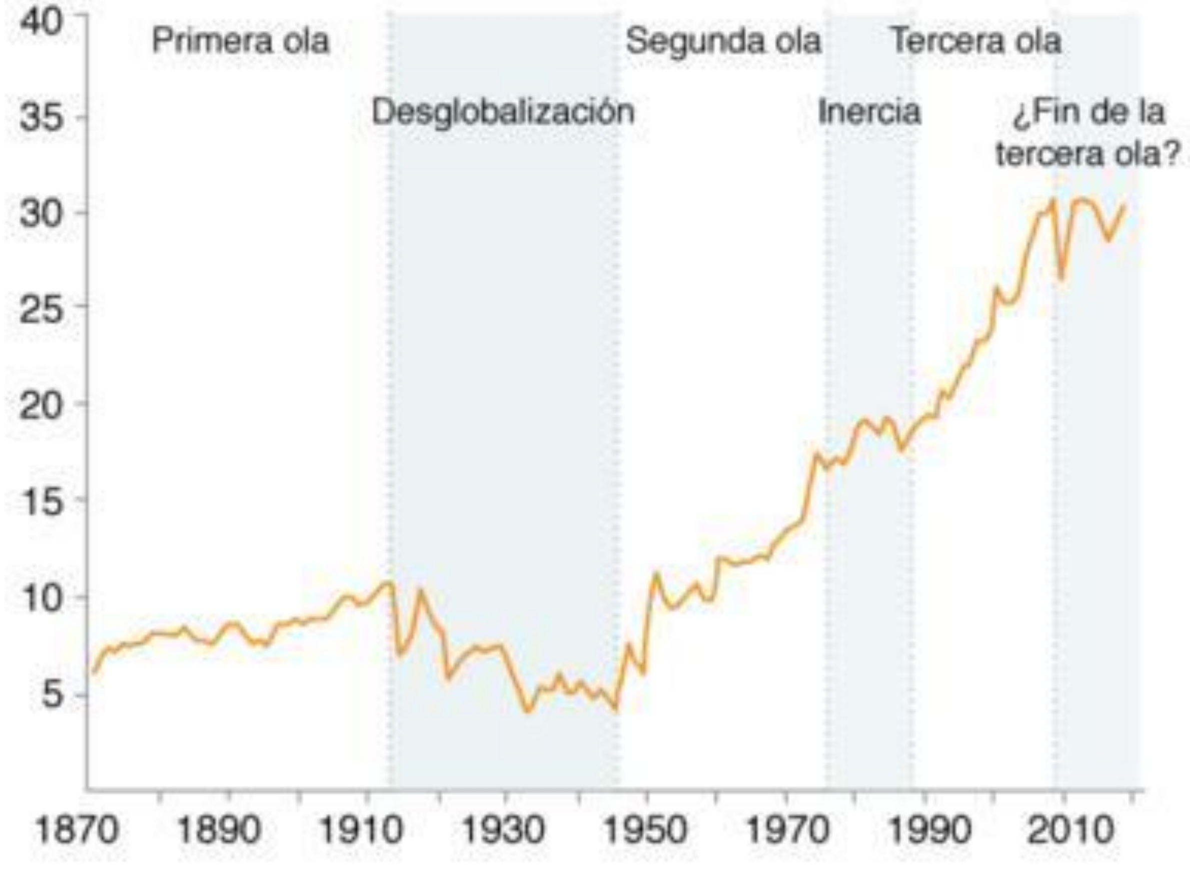

Fuente: Organización Mundial de Comercio, Capital Economics

BBC

MERKATARITZA-GLOBALIZAZIOAREN GELDOTZE EDO AMAIERA

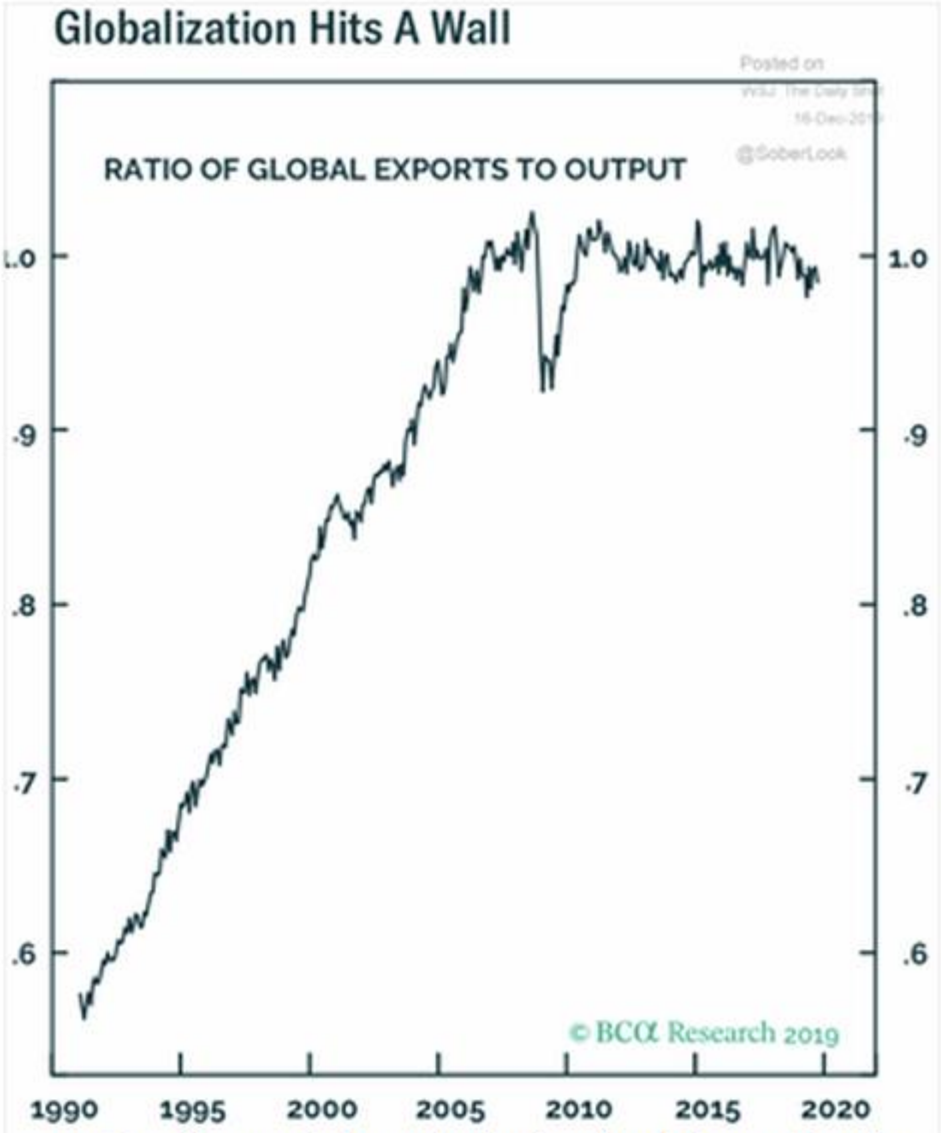

source: https://www.zerohedge.com/markets/can-six-myths-keep-market-going

MERKATARITZA-GLOBALIZAZIOAREN GELDOTZE EDO AMAIERA

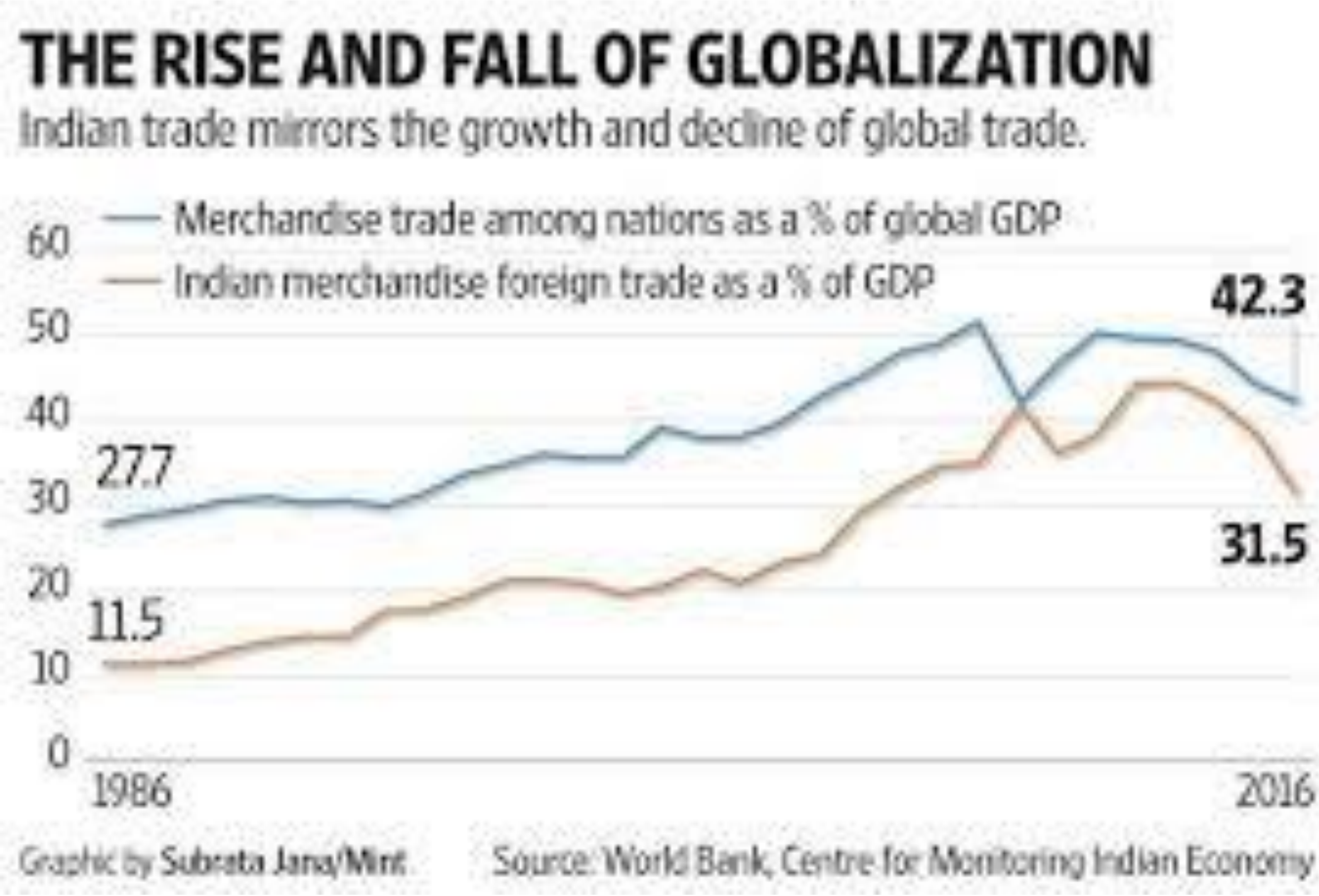

GLOBALIZAZIOAREN GELDOTZE EDO AMAIERA

INDICE KOF DE GLOBALIZACION ECONOMICA

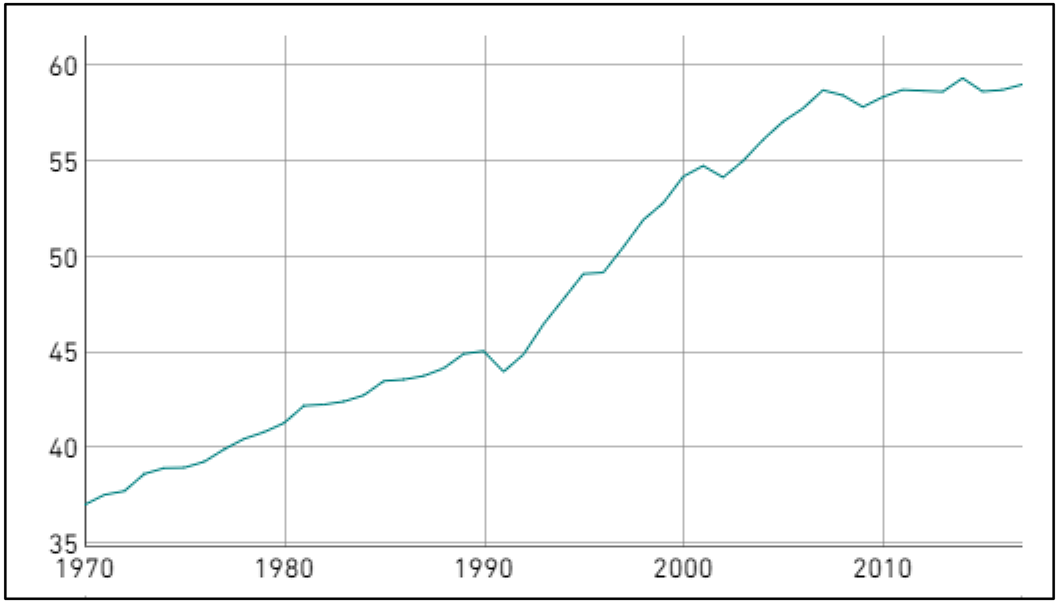

Fuente: Gygli, Savina, Florian Haelg, Niklas Potrafke and Jan-Egbert Sturm (2019):
The KOF Globalisation Index – Revisited, Review of International Organizations, 14(3), 543-574

ETENGABE HANDITU DA ZORPETZEA (NEO)LIBERALISMOAN ETA KRISIA LEHERTU ZENETIK GELDITU EGIN DA, EZ MURRIZTU

Chart 3

Deeper in debt

Gross debt as a percentage of global GDP has increased, as has the share of public debt.

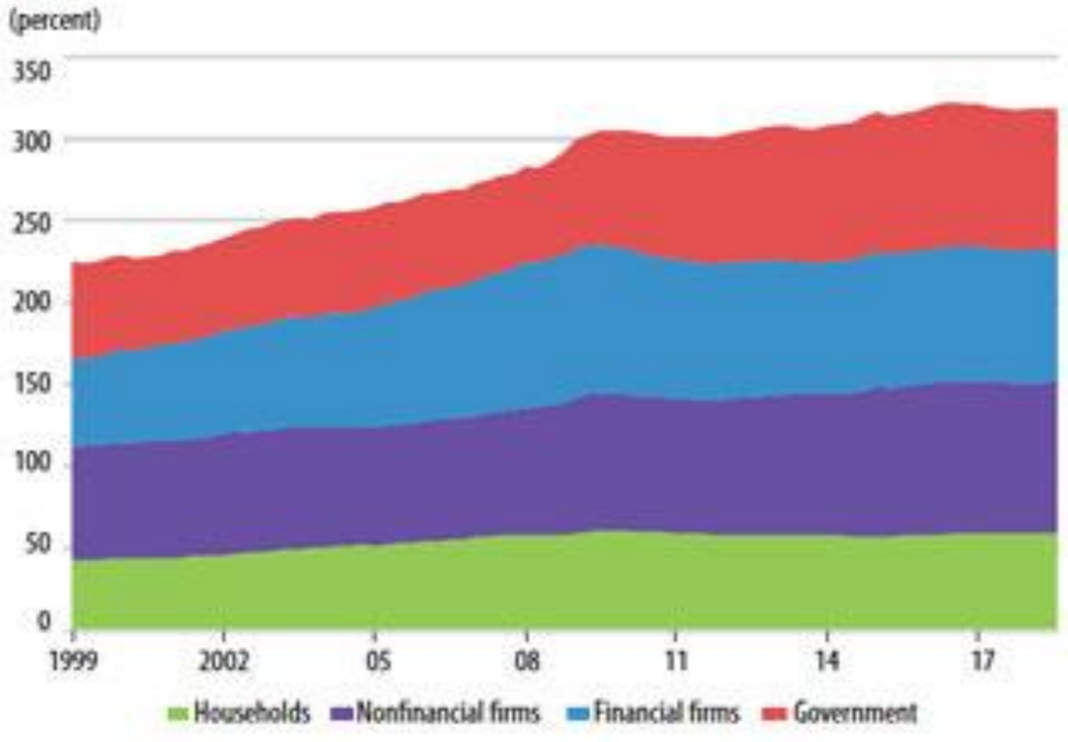

Source: Institute for International Finance.

MUNDU MULTIPOLAR BATERANTZ

.. Arrazoi ekonomiko eta geopolitikoak

.. Mendebaldearen hegemonía Multipolaritateak ordezkatua izaten ari da dagoeneko.

.. Herrialde emerjenteak (Txina, Errusia, India) lehen mailako potentziak bihurtu dira, hainbat arrazoigatik (indar ekonomikoa, politikoa zein militarragatik, biztanle-kopurua, …). Batez ere, Mendebaldearen egiturazko ahuleziagatik.

.. Europa eta AEB, gero eta gehiago, munduko potentzien arteko “beste bat” bihurtzen ari dira

MUNDU MULTIPOLAR BATERANTZ

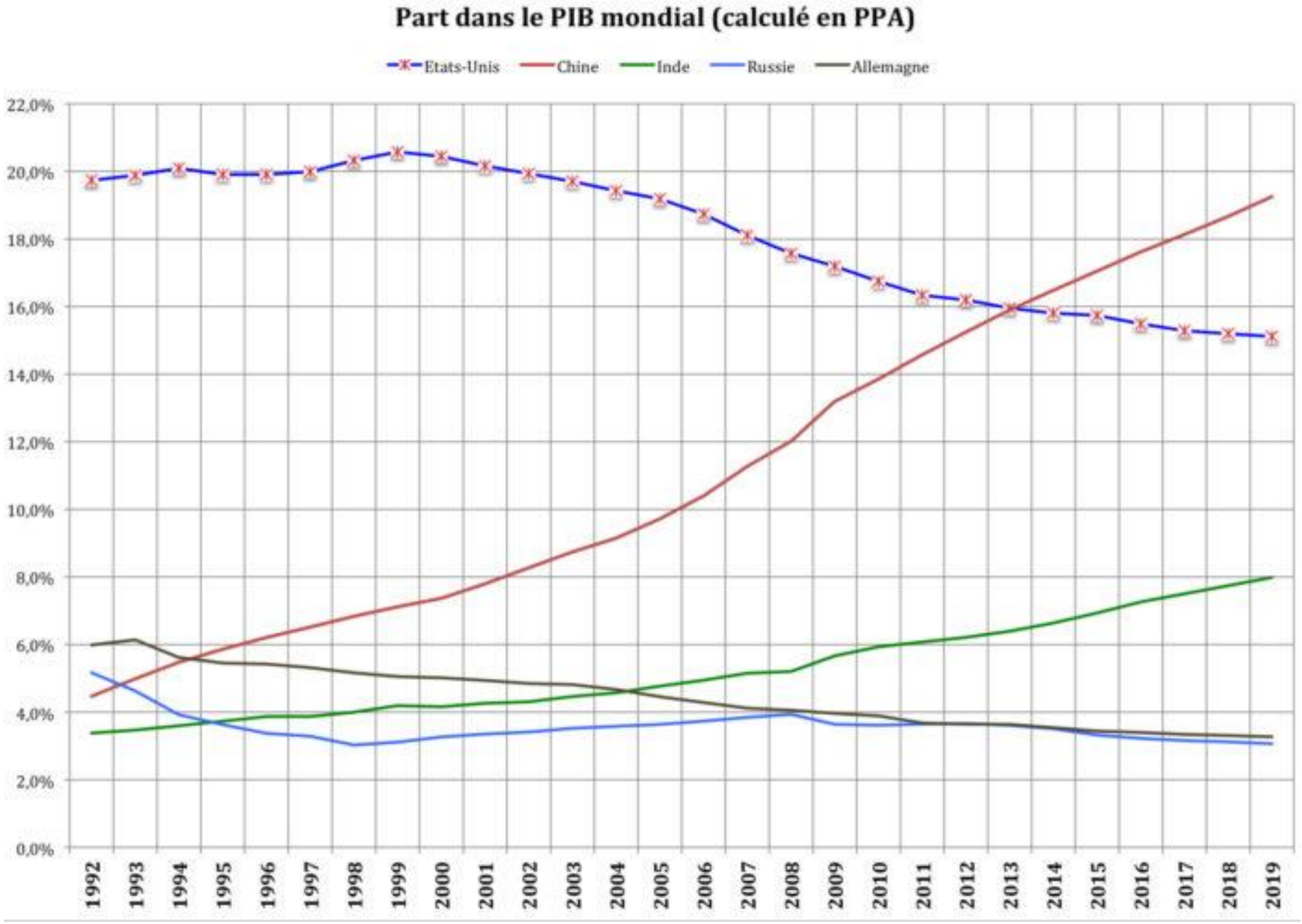

Iturria: IMF

MUNDU MULTIPOLAR BATERANTZ

ERREGISTRATUTAKO PATENTE KOPURUA

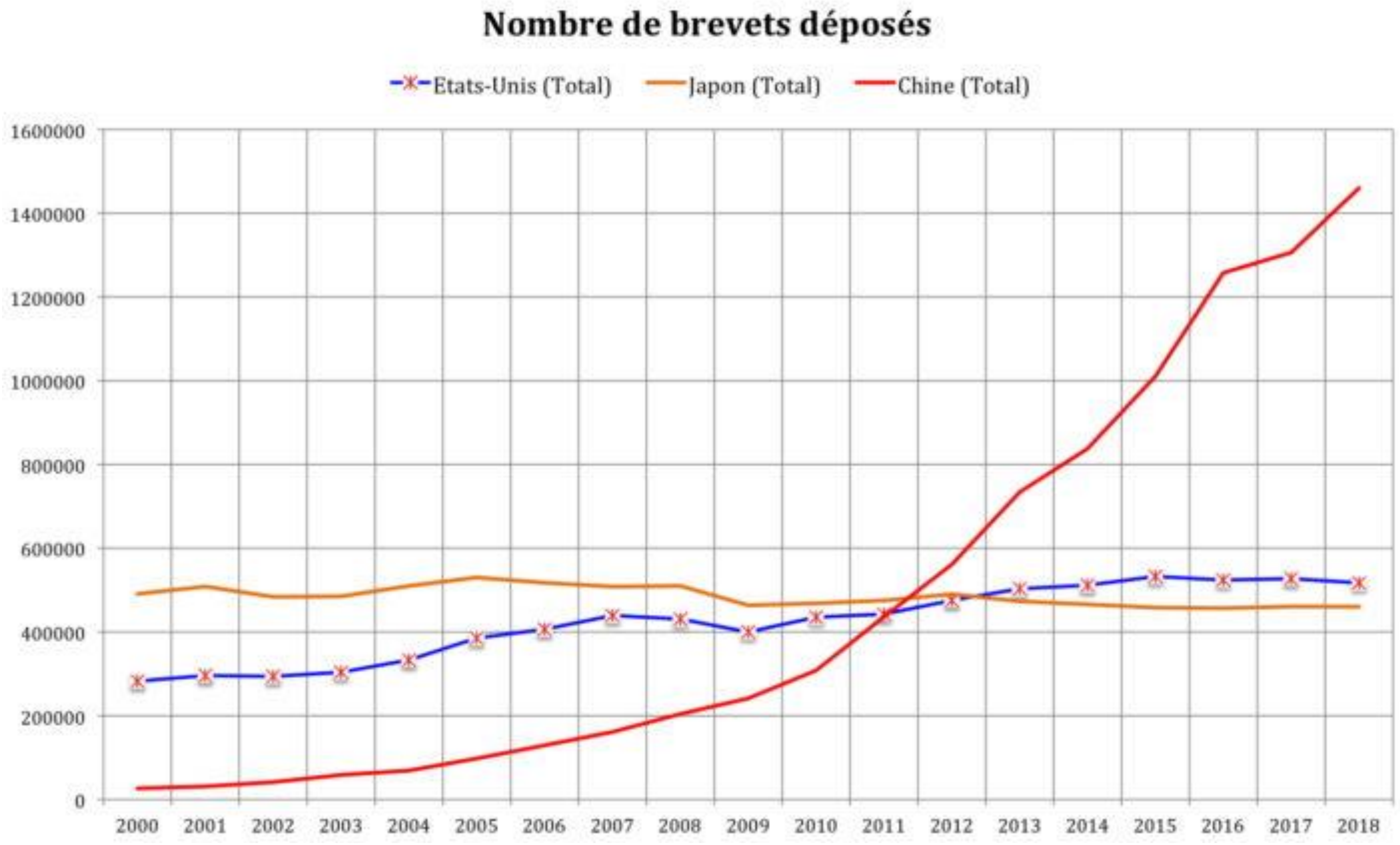

Iturria: IMF

➔ % 2017-2019 HAZKUNDE GLOBALAREN BANAKETA % BPG ERREALA

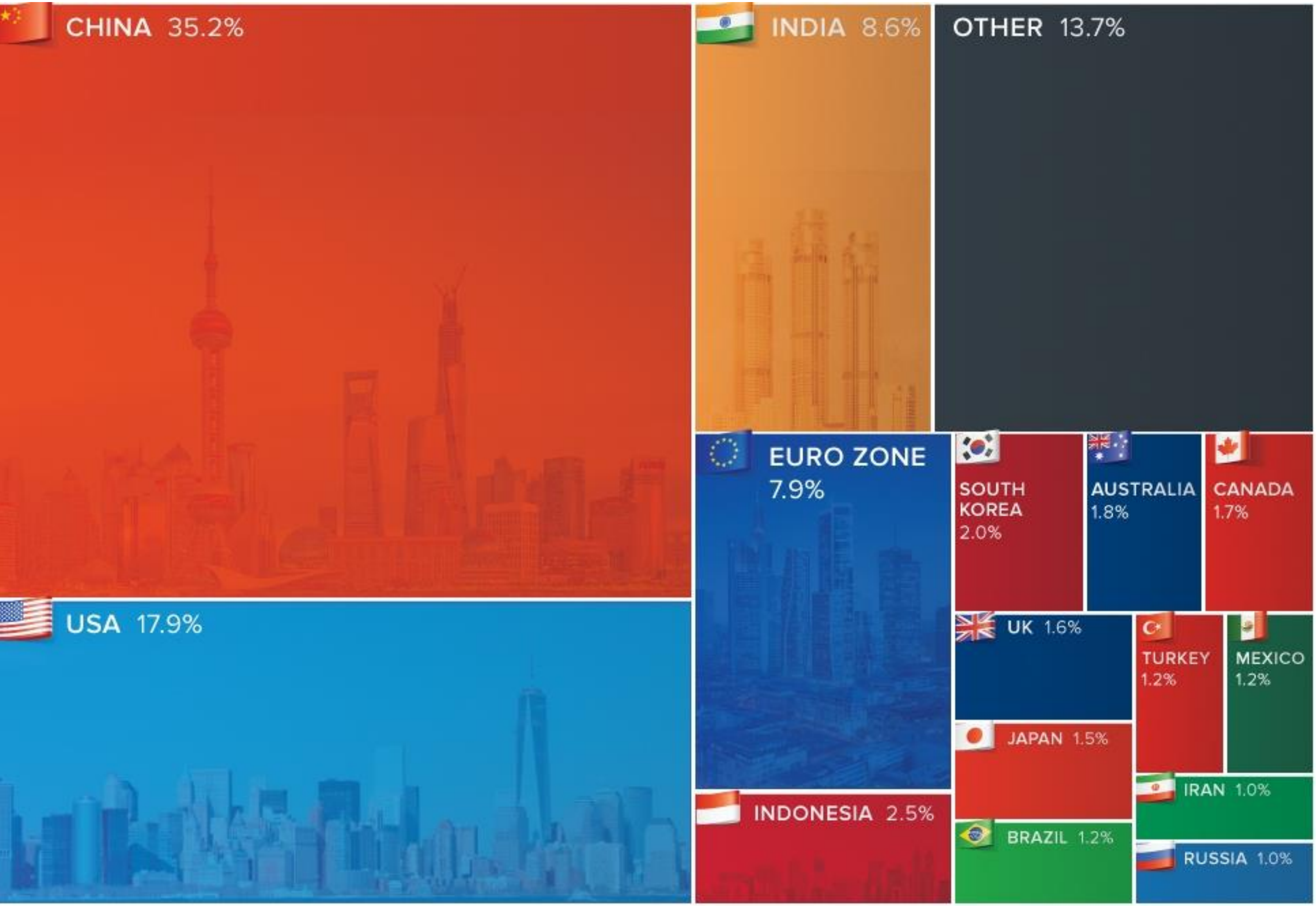

EVOLUCIÓN PIB CHINA Y EEUU (PROYECCIONES)

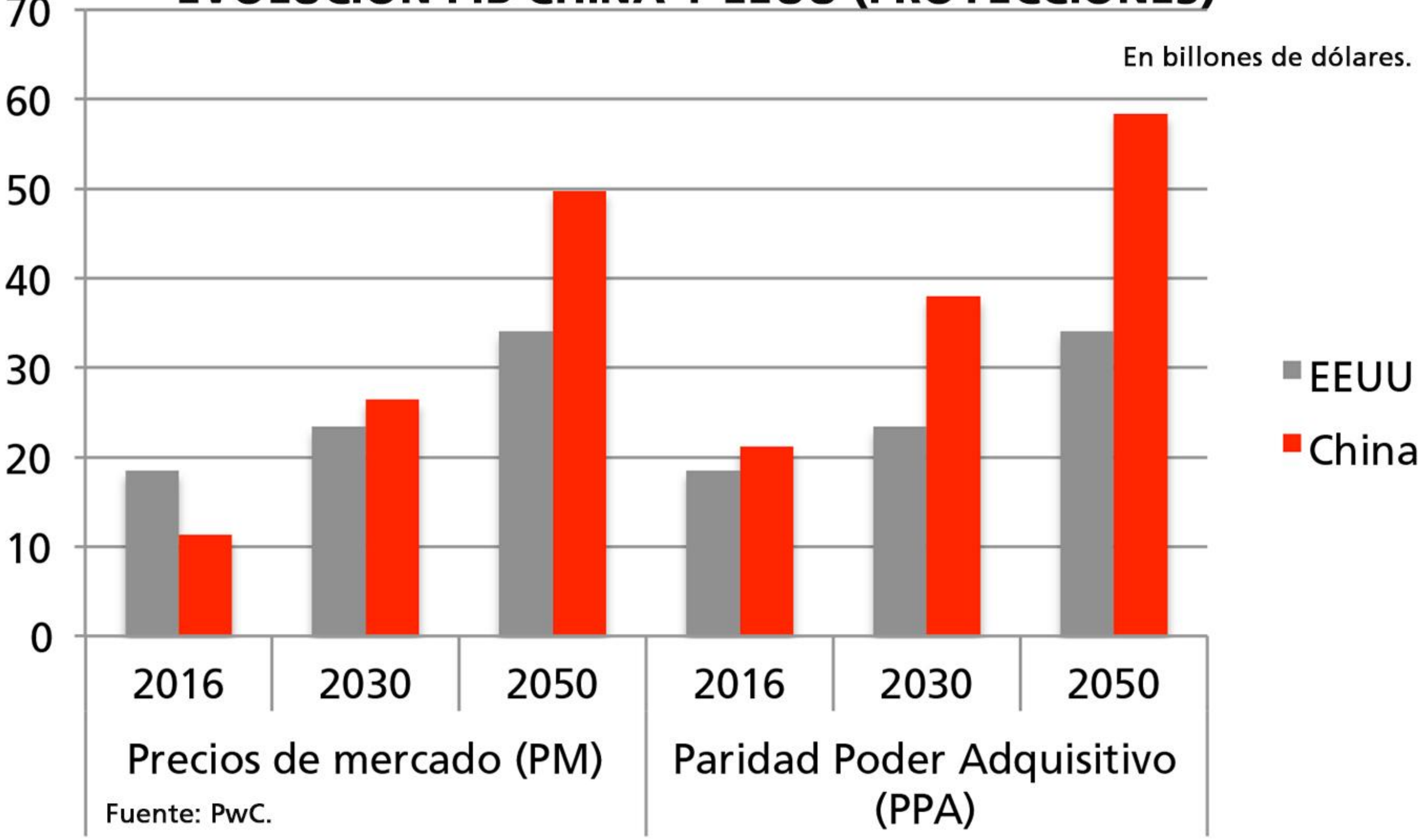

HERRIALDE EMERJENTEEN ERRONKA (Txina, Errusia, India, Iran, …)

.. Munduko ekonomian gero eta indar handiagoa

.. Egitura multipolar berriaren funtsezko oinarria

.. Ideologia eta politika ekonomiko anitzak

.. Mendebaldearekiko oinarrizko ezberdintasunak gobernuak eta enpresa handien arteko harremanen aldetik:

- Gobernuak benetako agintea dira herrialde emerjenteetan

- Mendebaldeko herrialdeetan, empresa handiek izan ohi dute benetako nagusitasuna.

TXINAREN ERRONKA

.. BPGren arabera (EAP/PPAn neurtuta) lehenengo potentzia da dagoeneko.

.. Etengabeko inbertsio intentsiboa azpiegituretan, prestakuntzan eta teknologian

.. I+Gren ahalegina: Europar Batasunarena baino handiagoa da Txinarena.

.. I+Gren ahalegina: Txinako eskualde aurreratuena Alemania, Suedia, Danimarka edo Finlandiarena baino handiagoa da.

.. Txinaren industriariaren errobotizazio maila: Erresuma Batua eta Txekia baino handiagoa eta Finlandiaren parekoa.

.. Oraingo erronkak:

- Gainzorpetzearen eragina xurgatu
- Barne-kontsumoa gero eta indartsuagoa
- Mundu mailako merkatu teknologikoetan kokatu
- Erronka demografikoari aurre egiteko: inbertsio teknologikoa / errobotizazioa.

EUROPAREN ERRONKA

.. Berlingo Harresiaren Erortzaren ondoriozko itxaropenak

.. Maastrichteko Ituna (1993). Inflexio-puntua

.. Gero eta ahulezi ekonomiko handiagoa

.. Sostengarritasunaren aldetiko erronka larriak (Gain-zorpetzea, demografía)

.. Azken hamarkadeetako garapen eredua ordezkatzeko gai den eredu berri baten beharra

.. Aldaketaren lidergoa hartzeko gai diren egitura politikoen beharra